

Dílo, které Tomáš představuje jako diplomovou práci, ve chvíli, kdy píšu tento posudek, neexistuje. Lépe řečeno, existují jeho předpoklady, testy, modely, plán. Existuje předchozí zkušenost, myšlenka, která k němu vede. V případě procesuální práce, jejíž podobu je potřeba načasovat ke konkrétnímu datu, je to logické. Budu tedy psát o těchto předpokladech.

Tomáš ve všech svých dosavadních pracích vychází z osobního prožitku. Hledá způsob jak transformovat zážitek v dílo. Zážitek bývá tak intenzivní, až se zdá, že to musí jít samo. Myslím, že si Tomáš uvědomuje, že tak to nejde, že samotná intenzita prožitku, jeho autenticita, není zárukou působivosti díla. Ačkoli Tomáš dává konkrétní příběh divákovi k dispozici a odhaluje zdroj svých prací, ty podle mě jednoznačně fungují i bez tohoto příběhu. Možná proto se k aktuálně představované práci už žádný konkrétní nedozvíme. Známe jen naznačení situace dvojice v dotyku a oddělení. Východisko může být stejně komplexní, ale ne nutně verbálně sdělované. Možná se Tomášovi časem ukáže, že tyto intenzivně formující situace potřebují zůstat vůči jeho práci v jistém odstupu. Prožívat je, ale při práci na ně zapomenout. Odstranit je z vědomé struktury díla, aby se tam mohly samy nepozorovaně vrátit. Dílo nepotřebuje odhalovat své důvody. Ať se dívám třeba na jeho stíny poliček, nebo měděné desky potažené silikonem, jde o svébytné věci, které nevzbuzují dojem, že by něco mělo být vysvětleno.

Symbolika nenaplněného dotyku, vertikála v lidském měřítku, chladné sklo vs. organický asfalt. Kompoziční, materiálový, barevný i symbolický protiklad černé a bílé, resp. průhledné. Tyto i další parametry naznačují, že Tomáš možná příliš přesně ví, co dělá. Chování asfaltu testuje na modelech. Čistota věci, preciznost provedení, prostota symbolu, jak Tomáš sám píše. V situaci, kdy známe (téměř) všechny parametry a pracujeme s již danou strukturou jasných významů, máme základ v podstatě žánrového díla. Přesto Tomáše nepodezírám, že by si zjednodušoval situaci. Prostě si jen myslím, že by stálo za to méně plánovat (což jistě může být v případě diplomky problém), má-li být opravdu přirozený proces součástí jeho práce. Nenechat si kvůli preciznosti uniknout přirozenost. Méně symetrie, méně myšlení o významu, který předchází provedení. Jako součást Tomášova způsobu práce jasně vidím i možnost selhání - v dobrém slova smyslu. Toho není třeba se bát. Nemám na mysli selhání, na které jsme připraveni, pak vznikne jen jeho ilustrace. Těším se, že nás průběh vznikání (či zanikání) jeho instalace / procesuálního objektu překvapí, zaskočí, usvědčí z naší zbytečné obavy, aby snad nezůstalo jen u ideje. Aby to vše nebylo jen realizací myšlenky, pouhým provedením, ale naopak v každém okamžiku svébytnou věcí, která si začíná dělat co chce.

Vidíme tedy jasně postavenou situaci. Vidíme zanechané stopy asfaltu na skle, dokladující minulost věci. Můžeme do velké míry rekonstruovat, co předcházelo. Ale, přestože všechno je jasné a přehledné, provedení čisté, stále je zde něco, co není odhadnutelné a co může způsobovat napětí a to je vztah k tělu, který do (záměrně) umělé, staticky symetrické výchozí situace vnáší přirozenost. Volba tělesného měřítko jako přímý poukaz k divákovi, působí jako výzva - berte si to osobně.

Nejen stojící bloky, ale posléze každý neforemný detail asfaltové louže tak může být vnímán intenzivně tělesně. Jde prostě o tělesnou hmotu. (Nakonec, přírodní asfalt je organického původu.) Navíc jde o tělesnou hmotu v čase, hmotu "stárnoucí". Hmotu, která zaujímá svou přirozenou formu, naprosto ignorující "řádný" tvar dočasně jí přidělený člověkem. To se nás nevyhnutelně dotýká.

Poukaz na příběh oddělené dvojice, který by snad mohl nechtěně vyznít až existenciálně tragicky, nechávám stranou a považuji ho za nutné osobní východisko, které však k výkladu díla není potřeba. Tomáš slovo existenciální k popisu svých prací nepoužívá. Přesto - forma, která podle něj reprezentuje platonicky se dotýkající těla, spějící k neforemnosti - to je velmi existenciální situace. Nevadí to. Jde jen o to uvědomit si, kam až chce zajít. Příliš mnoho významu, který lze z formy jasně číst, dokáže odklonit naši zvědavost a věc předloženou ke vnímání tím deaktivovat.

Pominu-li předběžné testování, o kterém jsem již mluvil, pak to, že Tomáš více píše o materiálu a technologii, tedy z nich při práci také více vychází, považuji za dobré východisko, případně "taktiku", jak obelstít přílišnou naléhavost tématu. Podobně jako Tomášem zmiňovaný Ryman, který nejraději mluvil o tom, jak na podklad nanáší barvu.

Poznámka k měřítku. Tomáš opakovaně mluví o monumentalitě. Zároveň o lidském měřítku a prostotě. Víím, že umí obojí zároveň. Svázaný paklík latí na blindrámu, který babička nečekaně použila k zajištění dveří, je zároveň prostý i monumentální (a to způsobem, který absolutní rozměry nezohledňuje). Přestože šlo spíše o jakousi skicu, v takto nezamýšlené situaci, znovunalezení věci naplněné novou funkcí, je něco odzbrojujícího. Označit závěrečnou práci za monumentální myslím záležitost zbytečně komplikuje. Naopak doufám, že se Tomášovi - právě s odkazem na lidské měřítko asfaltových bloků - podaří projekt udržet intenzivně prostý. Jak odpověděl Tony Smith na otázku po velikosti jeho ocelové krychle vysoké 183 cm (Die, 1962) - "nedělal jsem objekt, nedělal jsem ani monument". Napětí spočívá právě v tělesném rozměru, který je hraniční.

Mluví-li Tomáš u jedné z předchozích prací o *důsledném* oproštění minimálních forem, zní to jako závazek, kterého je ale možná zbytečné se držet. Jeho průběžné studie s namáčením papíru, kroužením tužkou po papíře atd. ukazují právě potenciál uvolněnosti a nevadí, že je nepovažuje za "hotové".

V den obhajoby uvidíme, v jaké podobě se nám ukáže prolnutí organického procesu a plánu, prostoty a monumentu, očekávání a nesmlouvavé, "tvrdé" reality. Přeju Tomášovi, aby šlo o výsledek intenzivní, nečekaný a plný smysluplných chyb.

Hodnocení: B

Jaromír Novotný  
4.5.2017